

Misschien kunt u zich kort voorstellen, d.w.z. uw naam, geboortedatum en geboorteplaats.

Krack Metty, geboren in Heiderscheid op 23.05.1928. Ik was de oudste van 4 kinderen. We hadden 4 paarden en waren bijna de enige boer met 4 paarden. We hadden een kudde schapen, ongeveer 100 tot 120. Ze werden allemaal in het voorjaar geschoren. We hadden een herder en een schaapskooi tussen Heiderscheid en Kehmen. De herder overnachtte daar ook in zijn hut. Tussen de middag kwam hij thuis met de honden, en dan kreeg hij en de honden te eten. We hadden twee boerenknechten die hielpen met het melken van de koeien en het uitmesten van de stallen en ook op het land. In het voorjaar gingen we met mijn vader en oom naar de "Louhecken" en namen we soep, aardappelen en vlees mee. Mijn vader heeft de bast op de stam ingesneden en eraf gehaald. Ik heb de de takken en de dunne stammen eraf geslagen en dat werden knuppels. Ik heb die op een boomstronk gelegd en door erop te slaan de bast eraf gehaald. Als de stapel bast de hoogte van een knuppel bereikt had werd de bast tot bundels gebonden. Die van mij waren de kleine bundels, die van mijn vader de grote bundels. De bundels bast van de eiken boom werden dan met paard en wagen naar het station gebracht voor vervoer naar Ettelbrück.

Hoe was de school tijdens de oorlog? Wat was er anders dan daarvoor?

In de 6de klas moesten we naar de school voor beroepsonderwijs. Daarvoor moesten we naar Esch-sur-Sûre lopen. We woonden thuis. Er was toen alleen tabak op rantsoen. Iedereen die ouder was, dat wil zeggen mijn ouders en mijn oom en tante, hadden een tabakkaart. Geen van hen rookte. Dus ik had vier kaarten. En als we met zijn zessen lopend onderweg waren rookten we allemaal. Deze kaarten waren een zeldzaamheid en zeer gewild. Na school, omdat we in de Hitlerjugend zaten, mochten we niet naar het gymnasium. Dus stuurde mijn vader me naar de Landbouwschool in Ettelbrück. Ik kreeg ook privé-lessen Frans.

Kunt u zich 1944 nog herinneren, toen de Slag om de Ardennen begon?

Ik kan me dat nog goed herinneren. Ik zat toen op het gymnasium. Op vrijdag bezochten we de Amerikanen op de Herrenberg, waar ze de grootste kanonnen hadden. Op zaterdag moesten we een verslag voor aardrijkskunde schrijven. Vrijdagavond waren we bij de Amerikanen en we hadden niet veel gestudeerd. Philippe Theis, met wie ik in Diekirch een kamer deelde, was bij me. Toen we om 8 uur op school kwamen, zei de directeur dat we om 10 uur terug moesten komen. Om 10 uur hadden we de fiets gepakt om mijn nicht Martha Flammang uit Eschdorf te bezoeken in het meisjesinternaat. Daarna zijn we naar Heiderscheid gegaan. Daar stonden nogal wat Amerikaanse tanks. We gingen naar huis, en kwamen de eerste mensen uit Dahl, Nocher, Hosingen al tegen met de paardenkarren die ons vertelden dat de Duitsers er waren. Deze mensen gingen naar het zuiden. Ik zei tegen mijn vader dat er geen Duitser bij ons zou komen zolang de Amerikaanse tanks er waren. Toen we 's zondags uit de kerk kwamen, stond het dorp vol met paardenkarren op weg naar het zuiden. Ze kwamen allemaal uit de dorpen aan de andere kant van de Sauer. Het front lag aan de Sauer. De Duitsers hadden de bruggen in Heiderscheidergrund en in Tadler opgeblazen. De Amerikanen waren in het dorp. Toen de Duitsers aanvielen, spande mijn vader ook de paarden aan en gingen we op weg. Mijn ouders, mijn oom Charles, mijn tante Bebbie en wij 4 kinderen, mijn broer Mich, mijn zus Ketty en mijn zus Margréit en ik. We hadden nog 2 kinderen geadopteerd van mijn oom Jemp. Hun moeder was ziek, dus hadden we Odette en Thérèse in huis genomen. Dus klommen we allemaal op de wagen en ik zei tegen mijn vader dat hij naar België moest rijden, want daar stond een leger aan de grens. Dus reden we richting België. Na Grevels zei mijn moeder dat we daar zouden blijven. Dus reden we naar Wahl, dat ook vol stond met voertuigen. Verderop zagen we een grote boerderij. We stopten daar en werden verwelkomd door een mevrouw. We kregen een kamer en de volgende dag zei ik tegen mijn vader dat er iemand naar huis moest om de varkens, de koeien en de schapen te voeren. Dus ging ik op weg naar

Heiderscheid met de zoon van onze burens, Marcel - hij was wat ouder maar was niet opgeroepen vanwege een handicap. We gingen niet over de straat, omdat we niet wisten of er Duitsers of Amerikanen in de voertuigen zaten. Dus namen we de veldwegen. We gingen naar Merscheid en vandaar namen we de veldweg naar Heiderscheid. Onderweg kwamen we de militie tegen met het geweer op de schouder. "De Duitsers zijn in het dorp." We zeiden dat ze ons niet zouden oppakken, omdat we van achteren naar binnen zouden sluipen waar niemand ons zou zien. Ergens op een helling stond al een kapotgeschoten Duitse tank of verkenningswagen. Dus renden we verder, en de zoon van de burens ging meteen de koeienstal in. Wij gingen door de achterdeur naar binnen. De militie die we hadden ontmoet, had ons gewaarschuwd dat de Duitsers ook jongens van onze leeftijd zouden oppakken. We hadden gezegd dat ze ons niet zouden vinden. Toen we eenmaal binnen waren, gooide Marcel het hooi naar de koeien en ik ging naar binnen om de melk uit de kannen voor de varkens te verwarmen. Ik maakte een vuurtje en plotseling hoorde ik lawaai in de tuin en rende naar de zolder. Ik dacht dat ik niet uit de kelder zou kunnen komen, dus koos ik de zolder. Daar kon je over de deur van de varkensstal naarboven klimmen. Toen kwamen twee Duitsers met een machinegeweer en andere soldatendie rondkeken in de kamers. Ze namen de lakens mee om zich te camoufleren. Het was immers winter en er lag sneeuw. Het eerste wat ze deden was de deur van de rookkast naast de trap openen om daar de worsten en het spek uit te halen. Toen riep iemand de anderen om koffie te komen drinken. De burens, Marcells ouders, waren thuis gebleven. We waren allemaal weg. Ze hadden koffie gezet. De huizen waren naast elkaar gebouwd. De Duitsers verlieten ons huis weer. Ik kon niet naar beneden, anders hadden ze me gezien. Dus keek ik uit het dakraam en zag dat de tuin van de burens ook vol met Duitsers was. Ik dacht bij mezelf dat als ze me zouden zien, ze me zouden neerschieten. Ik klom uit het raam en gleeed in de goot omdat het glad was. Ik liep door de dakgoot helemaal naar het huis van de burens, waar aan het eind van de dakgoot een zinken schuur stond. Ik sprong op het dak van de schuur en vandaar op de gronden ging de schuur van de burens binnen. Marcel was daar ook al, en we verstopten ons in de hooiberg. Toen klonken er schoten. Die kwamen uit Goesdorf, van waaruit ze in de richting van Heiderscheid schoten. En ze vielen aan met één of twee tanks uit de richting van Bourscheid. Het waren Tiger tanks. De hooiberg vloog in brand. En het huis ook. We kropen in de kelder vanuit de schuur. De tank schoot tussen 2 kelderluiken door en de ramen knalden uit hun kozijnen. We kwamen naar buiten en zagen dat de schuur in brand stond. De tank stond ook in brand, omdat de Amerikanen er met een bazooka op hadden geschoten. De Duitsers verlieten de tank achterstevoren en één bleef liggen. Hij lag achter op de tank en later - hij was helemaal bedekt met sneeuw - kwam er een oudere boer, wiens naam ik niet zal noemen, die een laars zag. Hij wilde de laars pakken, maar dat lukte niet. Dus trok hij harder, en toen kwam het been eruit. Deze boer had geen paarden, geen koeien en geen ossen, alleen geiten. Nadat we de brandende schuur hadden verlaten, hebben we de koeien van de buurman losgemaakt en naar onze schuur gedreven. Daar hebben we ze later nog wat gevoerd. Daarna wilden we proberen het vuur te doven. Er waren niet veel mensen meer in het dorp, maar we slaagden erin een paar mensen te vinden die ons hielpen het vuur te doven. De commandant had ons toestemming gegeven om de brandweerspuit te gebruiken. Die sloten we aan op de put in onze tuin en begonnen te pompen. Toen raakte een granaat de gevel. Iedereen rende weg en de blusactie was voorbij. Ons huis brandde mee af, we konden niet veel meer doen. We verhuisden naar de koeienstal, waar we ook de nacht moesten doorbrengen. De volgende dag sliepen we in het lager gelegen deel van het dorp. Mijn oom en tante woonden daar. Ze gaven ons elk een eigen kamer. We sliepen echter in de kelder op de aardappels, die bedekt waren met stro. Iedereen die nog in het dorp was - ongeveer een dozijn inwoners - bracht daar de nacht door. De Amerikanen hadden het huis bezet, de keuken, de woonkamer, de voorraadkamer, de mooie kamer. Via de gang naar de kelder kwam je in de koeienstal. Een dagloner en een boerenknecht gingen nooit naar de kelder. Die twee lagen in de gang en hebben de rozenkrans gebeden tot iedereen sliep Maar toen een granaat de binnenplaats trof, waren ze snel in de kelder. De Amerikanen waren boven, maar wij hadden de wijn in de kelder, die

onder de aardappelen lag. We gingen een keer naar boven en namen wat wijn mee. Ze waren echt verrast. In ruil voor een fles wijn kregen we chocolade of kauwgom en snoep van ze. Dat was leuk. Aan de andere kant van de Sauer waren de Duitsers tot in Goesdorf en Nocher. Ze beschoten Heiderscheid. Maar alleen als de zon niet scheen. Als de zon scheen, waren de vliegtuigen weer in de lucht, en ze zouden hun positie hebben verraden als ze hadden geschoten. Het eerste wat de vliegtuigen bombardeerden, waren de kerktorens. Daar zaten de verkenners van de artillerie. De Amerikanen hadden hun artillerie opgesteld op de weg van Ettelbrück naar Feulen in de richting van Heiderscheidergrund. Als de Duitsers één keer vuurden, vuurden zij 40 keer. Daarom schoten de Duitsers niet zo vaak. Ze schoten altijd op het bovenste deel van het dorp. In het onderste deel vielen geen granaten. De Amerikanen brachten de doden daarheen en bedekten ze. De ambulances kwamen ze dan ophalen. De laatste granaat kwam op de 31e en vloog in de gevel van de familie Hengen. De Amerikaan die daar in de keuken zat, kreeg een splinter en stierf.

Kunt u zich de wederopbouw van de dorpen herinneren? Wat gebeurde er toen uw familie terug was in Heiderscheid? Hoe zag het dorp eruit en hoe werd het herbouwd?

In het bovenste deel van het dorp waren enkele huizen verbrand en vele waren beschoten. Op ons erf lagen stapels zand en grind. De arbeiders die de huizen kwamen herbouwen, haalden het zand bij ons op. Ons huis werd herbouwd.

Toen de oorlog voorbij was, schoot u met de wapens die u vond. Dat moet gevaarlijk zijn geweest. Kun u zich dat herinneren?

Het was inderdaad een beetje gevaarlijk. We waren 15-16 jaar oud en hadden allemaal een geweer. We hadden karabijnen gevonden, die je na elk schot moest laden. Maar we hadden ook een machinegeweer gevonden met 10 kogels erin. We gingen ermee de wei in en schoten op de isolatoren van de elektriciteitspalen. Ik had in onze tuin een rugzak gevonden waarin een pistool zat. Een P38. Het was een begeerd wapen. Om niet in de problemen te komen, gooide ik de rugzak in onze dorsmachine. Toen de Amerikanen naar de rugzak vroegen, zei ik dat de Duitsers hem hadden meegenomen. Dus lieten ze me met rust. Er was een munitieopslagplaats tussen Eschdorf en Merscheid en ook in Heiderscheid richting Kehmen. Daar kregen we munitie. We deden ook oefeningen om op mijnen te schieten. Onze herder, die jonger was dan ik, schoot op mijnen met zijn karabijn wanneer hij bij de schapen was. Ze lagen overal. Als hij ze raakte, ontploften ze. Wij probeerden dat ook. Maar niet zo vaak.